

ГОДИШЊИ ИЗВЕШТАЈ

2017. ГОДИНА



УДРУЖЕЊЕ
ОГЊЕНА
МАРИЈА
ЛИВАЊСКА



ИЗВЕШТАЈ О РАДУ ЗА ПЕРИОД 1. ЈАНУАР - 31. ДЕЦЕМБАР 2017. ГОДИНЕ

Пету годину рада Удружења Огњена Марија Ливањска карактерише рад на реализацији активности предвиђених Планом рада за 2017. годину, који је, према одредбама Статута Удружења, усвојила Скупштина Удружења.

Реализација планираних активности одвијала се у координацији са Епархијом бихаћко-петровачком и СПЦО Лијевно која обухвата четири парохије на подручју општина Ливно и Грахово, као и у оквирима расположивих ресурса и реалних могућности Удружења.

Мисију на којој је утемељено, Удружење остварује дефинисањем низа појединачних активности и пројеката и старањем за њихово извршење, а сврстаних у следеће области:

- ✓ очувања историске свести, културе, традиције, верске и сакралне баштине Срба на подручју града Ливна и села Ливањског поља и
- ✓ праћења стања и подстицања надлежних органа на побољшању услова живота српског живља на том подручју.

Пројектима, како оним започетим у претходним годинама, који се реализују фазно и чији завршетак се планира за неку од наредних година, тако и оним финално реализованим, Удружење настоји да:

- се профилише у широј јавности као групација која личним ангажовањем покушава да пробуди свест о нужности заштите српске баштине на локалном подручју (Ливно и Ливањско поље) и активно доприноси тој заштити;
- пробуди интерес расељених, као и потомака ливањских Срба за чланство у Удружењу, а ради формирања шире базе интелектуалних, материјалних и других капацитета за ангажовање на појединачним пројектима дефинисаним од стране органа Удружења;
- подстакне друга завичајна удружења да осмисле и спроводе сличне акције, у складу са специфичностима уже локације на коју се односе, а међусобном сарадњом, уз помоћ и координацију државних институција, повећају степен утицаја у правцу заштите целокупне српске баштине и на подручју ван Републике Србије.

Чланство

Током 2017. године евидентирано је 11 нових пријава за чланство, тако да је на крају 2017. године Удружење бројало укупно 387 чланова. Највећи број чланова, око 70%, је из Србије, а у чланству је и 23 са подручја Ливна и Грахова, као и 32 са пребивалиштем у иностранству.

По подружницама стање чланства је следеће:

- ✓ Бања Лука (укључујући и чланове са подручја Ливна и Грахова) броји 96 чланова,
- ✓ Товаришево-Обровац 28 чланова,
- ✓ Нови Сад 13 чланова.

Више пута изнета констатација о слабој заинтересованости ливањских Срба за чланство и активности Удружења, пасиван однос одређеног броја чланова Удружења према конкретним активностима, као и прилично неповољна старосна структура у којој је доминантно учешће чланова старијих од 50 година, може се поновити и овим Извештајем. Тако, пред Удружењем и даље стоји нужност сагледавања кључних разлога оваквог стања, обзиром да оно пресудно утиче на извршење планских активности Удружења, а нарочито на потенцијалне активности имајући у виду велики број важних задатака које захтевају континуитет активног рада у циљу очивања српске баштине, имовине и олакшање живота житеља српске припадности на подручју Ливна. Ближа сарадња и активнији однос чланова Удружења, подразумева:

- ✓ рад у органима управљања (најмање долазак на седнице Скупштине),
- ✓ долазак на јавне скупове у организацији Удружења,
- ✓ ангажовање на организацији и у раду сеоских одбора,
- ✓ ангажовање на дефинисаним активностима које члан самостално одабере у складу са својим могућностима и склоностима,
- ✓ одазивање на позиве Удружења за допринос у формирању архива (по разним областима),
- ✓ мотивисање и мобилисање познаника и рођака за приступање Удружењу,
- ✓ редовност у плаћању чланарине и сл.

Пред Удружењем и даље стоји и обавеза проналажења мотивационог приступа привлачењу нових чланова, нарочито оних из редова млађих генерација чији би проактиван интерес допринео ефикаснијем раду Удружења и обезбедио дуговечност активног рада Удружења. Ово свакако подразумева и оснивање нових подружница, како би се, на локалу на коме делују, чланство непосредно укључило у конкретне пројекте и рад Удружења.

Дисциплина у наплати чланарине и даље није на завидном нивоу, обзиром да је тек половина чланова измирила ову своју обавезу за извештајну годину, те је потребно обавити разговор са члановима у погледу њиховог даљег интереса за припадност нашем Удружењу.

Органи управљања

Скупштина Удружења

У извештајној, 2017. години, одржана је, 11. марта, у сали СО Звездара, Седма по реду редовна седница Скупштине Удружења ОМЛ. Скуп су благословили: отац Мирко

УДРУЖЕЊЕ ОГЊЕНА МАРИЈА ЛИВАЊСКА

Јамеџија, отац Жељко Ђурица и отац Немања Бошковић, а чланове и госте је поздравио Никола Петровић, председник Удружења.

Скупштина је верификовала пријем у чланство нових чланова и усвојила документа предложена Дневним редом:

- ✓ Записник о раду Шесте редовне Скупштине,
- ✓ Годишњи извештај о раду са финансијским извештајем за 2016. годину,
- ✓ План рада за 2017. годину и
- ✓ Одлуку о избору Председника Удружења за мандатни период од четири године.

Квалитет разговора о новим активностима које би могле допринети бољем положају ливањских Срба, активнијем укључењу у решавање питања од интереса за живот српске заједнице, као и омасовљавању чланства Удружења није умањио мали број чланова који су непосредно присуствовали Скупштини. Констатована је потреба истицање образложених предлога и сугестија на питања од значаја за Србе на подручју које, поред Ливна, обухватају општине: Купрес, Гламоч, Дувно и Грахово и очување њихове традиције, културне, сакралне и етнолошке баштине, као и озбиљност заједничког задатка омасовљавања чланства и реализације постављених задатака.

Управни одбор

Управни одбор Удружења чине: Никола Петровић, председник Удружења (члан УО по функцији), Гордана Достанић, председник УО, Дијана Ковачић, Милош Дамњановић, Оливера Радета, Синиша Јагодић, Аљоша Вулета, Љиљана Радић и Драган Гађиноввић.

Током извештајне године одржана је 18 састанка Управног одбора, пуног и ужег састава на којима се расправљало и одлучивало о:

- ✓ Предлогу Годишњег извештаја за 2016. годину;
- ✓ Плану рада за 2017. годину;
- ✓ приоритетима и начину реализације задатака постављених годишњим планом;
- ✓ избору идејних решења за поједине пројекте;
- ✓ избору добављача материјала, као и извођача радова према прибављеним и разматраним понудама;
- ✓ елементима уговарања послова;
- ✓ стању радова на терену;
- ✓ начину информисања чланства о актуелним догађајима;
- ✓ организацији изложби о животу ливањских Срба, у више градова;
- ✓ припреми новог издања књиге Буда Симоновића *Огњена Марија ливањска*;
- ✓ финансијским питањима Удружења;
- ✓ координацији активности између Удружења, СПЦО Лијевно у Ливну и надлежне Епархије;

- ✓ учешћу на конкурсима за финансирање пројектата расписаним од стране органа Републике Србије, Републике Српске и Босне и Херцеговине и сл.

Од девет чланова Управног одбора, петоро је присуствовало на најмање 15 састанака, што је одраз високе одговорности за рад овог органа Удружења, па тиме и Удружења као целине.

Председник Удружења

Никола Петровић је за Председника Удружења изабран на оснивачкој Скупштини, на мандат од четири године, а реизабран на исту функцију, на мандат од наредне четири године, на Седмој седници Скупштине, 2017. године. У складу са статутарним овлашћењима заступао је и представљао Удружење у јавности и пред надлежним органима.

Током извештајне године присуствовао је на 17 састанка Управног одбора, активно био укључен у све пројекте и активности Удружења, а непосредно се ангажовао на активностима у вези са:

- ✓ одржавањем парастоса на Спомен-гробљу на Барјаку,
- ✓ одржавању народног збора у Врбици,
- ✓ подели божићних дарова.

Његова посвећеност раду Удружења и снажан ентузијазам су важна покретачка снага Удружења као целине.

Планирано - извршено

Божићно и васкршње даривање

Божих 2017. године

Традицију Божићног даривања Удружење ОМЛ одржава уручењем дарова српској деци и самохраним старачким домаћинствима која живе у насељима на подручју православне црквене општине Лијевно. Активности овогодишњег даривања започете су у децембру 2017. године прикупљањем прилога и куповином поклона за децу. Акцију су, наменским донацијама у роби и новцу, подржали Ливњаци и њихови пријатељи, а нарочито су се истакли дародавци из иностранства (Америка) који су већим прилозима допринели изванредном успеху акције. Још једном се захваљујемо свим приложницима који су својим несебичним гестом учествовали у даривању и тиме обогатили празничну радост, а старима подарили и осећај да нису заборављени.

Успешности акције нарочито су допринели чланови из Бања Луке: Љиља Лаганин, Зора Арнаут, Јелена Росић, Јордана Радета и Горан Стијак, својим личним ангажовањем на:

брижљивом одабиру поклона примерених узрасту и полу, паковању и допремању до Ливна, чиме су заслужили посебну захвалност чланова Удружења.

Такође, Удружење је са захвалношћу примило донацију породице и штампарије Радомира Ињца из Новог Сада, у зидним и стоним календарима за 2018. годину, који ће, уз пакете, бити подељени српским домаћинствима у Ливну, као и члановима Удружења на Осмој седници Скупштине.

Дарови деци – Божићни пакетићи су припремљени за сву децу српске националности на подручју Ливањске и Црнолушке парохије, деци купрешких села Малован и Равно који уче веронауку код ливањског свештеника Предрага Црепуље, као и одрђеном броју деце са подручја Гламоча. Божићни пакетићи који садрже: делове одеће, школски прибор, козметичке и кондиторске производе, подељени на Бадњи дан.

Овом приликом желимо да истакнемо и акцију коју је спровео члан Удружења, Лазо Пајчин, уз свесрдну помоћ Пере Рапајића (из Бања Луке), а која се односила на куповину и поделу божићних поклона свој српској деци (укључујући и ону која су у то време била у посети рођацима) са подручја СПЦО Лијевно. Иако Удружење није учествовало у овој акцији сматрамо примереним да је уврстимо у Извештај како би се међу чланством проширила информација о доброти и племенитом гесту ова два човека.

Дарови старима - Дарове, чији садржај чине пакети основних животних намирница, у 2018. години добиће четрдесетак старачких домаћинства лошег материјално-финасијског стања. Пакети су допремљени у ливањску цркву и биће подељени наредних дана, према распореду оца Предрага.

Прослава Божића у Парохији лијевањској

Извештај пароха лијевањског оца Предрага Црепуље

„Испод Динаре, дуж цјелог Ливањског поља према Шатору, па још од Дувна до Грахова, узимајући сва српска мјеста и села у свој загрљај, пружила се наша парохија. Лијевањска. Да, тако јој је име. Када би је покушали упоредити са неком личношћу, била би то најприје Света Богородица, јер, највећи број наших цркава је управо посвећен Богомајци. Али није само то разлог да је са Њом упоредимо. Богородица је гледала свога Сина Исуса Христа како невинно страда. Тако ти је и наша парохија видјела многу своју дјецу, на правди Бога уморену и усмрћену по разним јамама и мрачним пећинама.

Када би ишли даље, могли бисмо је упоредити још и са мајком девет Југовића, чије је срце препукло од бола и туге за својом дјецом. Могли бисмо је упоредити и са Косовком Дјевојком, јер као што Косовка тражаше по бојном пољу рањене јунаке, тако и наша парохија, једина још на овим просторима, пружа помоћ и утјеху Србима који овдје живе. Покушава да им извиди и излијечи ране туге и самоће, а и сама је препуна ожиљака.

Упамтила је наша парохија много дана и земана, много људи, али много и нељуди. Понијела је много рана и ожиљака. Али, свака рана Њој, једна Христу мање.

Па све је, уосталом о Христу и ради Христа. Чини ми се, да из сваког сегмента Христовога живота, можемо наћи примјер и на нашој парохији:

- *Христос се Рађа ради нас у пећини, а многи наши, ради Христа уснуше у пећини.*
- *Христову пећину је Звјезда показала људима, а наше пећине је дуго, дуго једна другачија звјезда скривала.*
- *Христос се ради нас Роди, а наши преци пострадаше за Њега, знајући да им душу нико не може убити...*

Па ево и на овај Бадњи дан и Божић, са бадњаком наложисмо и свете ћивоте наших светих мученика, који иако пострадаше на земљи, живе пред Богом вјечно. Тако, док смо били на молитви, оком се могло пребројати двадесетак људи, али срцем се могло осјетити да се са нама моли још хиљаду и шест стотина душа. Ми грешни, они свети, ми неисповиђени, они иповиђени, ми непричешћени, а они причешћени. Исповидише се и причестише мукама које за Христа и ради Христа поднијеше, а Он их не заборави. Свети мученици се моле за нас.

Тачно је и година мног службовања на парохији лијевањској, и за мене је нема љепше. Овдје се мјешају Херцеговци са Далматинцима и Крајишницима. Људи су још увјек, и упркос свему, пуни духа, неке радости и разборитости и воље за животом коју као такву, човјек може само овдје срести. Сваки пут се изнова радујем сусрету са овим људима.

Само, мало нас је остало у Ливањском крају. Многе је мука и невоља заувјек отргла од родног завичаја и однијела у далеки свијет. Мислим да је сваки понаособ, понио по грумен земље са собом, и да га чврсто стишће у десници када му мисли полете овамо, Динари, Шатору, Старетини, Ливну, дјетињству... Све ми се чини, како вријеме одмиче, да има наде да се наши људи врате на огњишта, ако не, барем да обнове родне куће, да их обилазе и својој дјеци оставе. Да знају ко су, ђе су, и 'оклен су никли'.

Многе ће и многе још Божиће прослављати Срби под Динаром, ако Бог да“.

Извештај оца Предрага завршен је стиховима песме Алексе Шантића „Остајте овдје!“

Васкрс 2017. године

Од Лазареве суботе до Васкршњег уторка у православним храмовима парохија СПЦО Лијевно служени су обреди. Радост Васкрса ушала је у све православне домове, а Удружење ОМЛ је радосне празничне дане провело са парохијанима лијевањских парохија дарујући најмлађе пригодним поклонима прибављеним средствима приложника. Дарови су уручени и деци купрешких села Равно и Малован.

Подружнице и сеоски одбори

Планом за 2017. годину предвиђен је наставак активности у области проширења чланства Удружења, између осталог и путем оснивања подружница у градовима са већом концентрацијом становништва пореклом са подручија од Ливна до Грахова. Без потребе да се улепшава стварно стање, констатује се слаб интерес за чланство, те ни ове године није основана нова подружница, нити сеоски одбор. Ипак, потомци некадашњих житеља неких села, као што су: Прилука, Губер, Застине и друга, без формалног оснивања Одбора, покрећу и реализују акције везане за своја села, што се, пре свега, односи на уређење и одржавање гробаља.

Подружнице

Удружење има три подружнице: Бања Лука, која функционише од марта 2013. године, Товаришево-Обровац и Нови Сад, обе основане у 2014. години.

Подружница Бања Лука

Чланове Одбора Подружнице Бања Лука и у извештајној години чинили су: Јовица Буловић, председник, др Никола Лаганин, Весна Катић-Козић, Младен Ждеро, Ранко Ждеро, Ранко Пажин, Бранко Лаганин, Милован Лаганин и Бошко Бошковић.

У организацији ове Подружнице одржано је молитвено сећање-парастос ливањским Србима страдалим на Огњену Марију 1941.године (више у делу Извештаја који се односи на сећање на жртве).

Подружница Товаришево-Обровац

Ни међу члановима Одбора Подружнице Товаришево није било промена, те су га чинили: Јован Козомара – председник; Ђорђе Козомара; Слободан Рикић; Зорица Вуковљак; Милан Козомара; Милош Вуковљак, Јован Ранисављевић; Симо Огњановић; Милан Шуња и Милан Козомара.

Подружница Нови Сад

На оснивачком скупу Подружнице Нови Сад изабран је Одбор који је и у 2017. години функционисао у истом саставу: Сава Шуња – председник, Бранко Вујчић, Соња Давидивић, Дарио Броћета и отац Велимир Врућинић.

Током извештајне године Подружница Нови Сад организовала је молитвено сећање на страдале ливањске Србе у данима око Огњене Марије 1941. године.

Председник Одбора Подружнице, уз сагласност УО Удружења, сарађује са Савезом крајишких удружења, као и Завичајним удружењем Лијевњана и Граховљана из Бачког Јарка и присуствује, у својству представника Удружења, састанцима и догађајима у

организацији ових асоцијација. У 2017. години, између осталих, представљао је Удружење и на састанку Савеза општинских удружења избјеглица и расељених лица Републике Српске и Удружења Крајишника Бијељина, одржаном средином новембра у Бијељини. Састанак је имао радни и уметничко забавни део у коме су учествовали бројни уметници и културно-уметничка друштва. Извештај са радног дела састанка презентован је у делу Извештаја који се односи на попис имовине у БиХ.

Сеоски одбори

Поред одбора Челебић и одбора Радановци, активних од 2013. године, у 2014. активан је одбор Рујани, док у 2017. године, као и у претходне две године, нису оснивани нови одбори.

Одбор Челебић

Одбор села Челебић одржао је састанак 3. јуна 2017. године у ресторану “Наша трпеза” и разматрао и договорио:

- ✓ даље начине рада Одбора,
- ✓ кошење гробаља (спомен-гробље Барјак и сеоско православно гробље),
- ✓ израду и постављање плоче са именима страдалих (на унутрашњој страни споменика, ограђивању гробља на Барјаку) и
- ✓ попуњавање базе података рођених и потомака села Челебић.

Чланови Одбора и ове извештајне године, као и претходних, пре свега су били ангажовани на:

- ✓ организацији парастоса на спомен-гробљу Барјак,
- ✓ одржавању гробља на Барјаку, као и сеоског православног гробља (непосредно пред одржавање парастоса страдалима, покошена су оба гробља) и
- ✓ одржавању народног збора у Врбици.

На Спомен-гробљу Барјак током 2017. године није било нових радова. Поименични списак цивила из Челебића, Бојмуната и Радановаца страдалих лета 1941. године од стране усташа, сачињен је у намери да се током 2017. године уклеше на унутрашњој страни споменика на Барјаку. Овај задатак није извршен и преноси се на наредни период.

Спомен плоча са именима српских војника из Челебића, страдалих на одбрани села у грађанском рату деведесетих година, коју су сачинила неколицина Челебићана и поставила је подно споменика на Барјаку, девастирана је септембра 2017. године. Отац Предраг Црепуља пријавио је случај надлежним органима, извршен је увиђај о коме је сачињен записник, али починиоци још нису пронађени. Тим поводом Удружење је, путем своје званичне интернет странице и друштвених мержа, издало следеће саопштење:

УДРУЖЕЊЕ ОГЊЕНА МАРИЈА ЛИВАЊСКА

Сваки човек својим мртвима постави обележје, као спомен да су постојали и свет својим животом обдарили. Сваки народ, онима који су за њих у ратовима гинули, подигне обележје, за спомен на њихову жртву. Дирати у те спомене мртвима је вандалски чин јер значи, не пуко рушење камена, већ узнемирење душе покојника која живе не може у том чину зауставити.

Такав вандалски чин догодио се неког од претходних дана (или ноћи) у селу Челебић, на спомен-гробљу на Барјаку. Спомен-плочу са именима страдалих Челебићана у рату 1992-1995. године, непозната особа (или особе) су у безумном чину мржње разлупале. Тиме су повредили осећања не само Срба него сваког човека који поштује своје и туђе покојнике и успомене. Овакви догађаји не доприносе достојанству и спокојном животу људи, ма које вере и нације били, а верујемо и да не одражавају ставове, нити имају подршку, већине становника општине Ливно.

Цео случај је пријављен надлежним органима и очекујемо њихово искрено ангажовање на проналажењу и санкционисању починиоца.

Удружење Огњена Марија Ливањска

Одбор Рујани

Одбор села Рујани организовао је и у 2017. години одлазак у село поводом славе рујанске православне цркве посвећене празнику Покрова Пресвете Богородице. Тако је наслов пресме „У јесен се радо враћам“, постао и мото расејаних Рујанчана које, о Покрову, окупља Богородица да у своме селу прославе славу мале гробљанске цркве. Сунце са Динаре огрејало је 14. октобра шездесетак окупљених, међу којима су били Сајковљани, Губињани и Граховљани, као Рујанчани и Чапразлијци пристигли из Београда и Бања Луке да тога дана присуствују Светој Литургији и преливу гробова и молитви за покој душе својих предака у Доњим и Горњим Рујанима.

Свету Литургију су служили парох лијевањски и губински, отац Предраг Црепуља и отац Срђан Белензада, парох веселињски, који је вернике поздравио беседом. За певницом су одговарали Никола Петровић и Љубомир Бошковић. Славски колач и кољиво припремили су кумови славе Миле и Марија Бошковић, који су и велики приложници обнове ове цркве и порте. Славском ручку у порти губинске цркве окупили су се гости и домаћини да у песми, разговору и дружењу проведу поподне.

На православном гробљу у Горњим Рујанима, неактивном четврт века и зараслом, срушила се гробљанска ограда. Пре две године оно је прокрчено и покошено, а нужно је окупити потомке који би се ангажовали на одржавању гробља.

За помоћ у организацији пута за Рујане Удружење се захваљује СО Сурчин и њеном председнику Стевану Шуши.

Радановци

Радановчани, путем инфраструктуре и органа Удружења, више година уназад реализују фазни пројекат уређења гробља Кусача, као и прилазног пута гробљу. На поменутом пројекту није било нових активности у 2017. години.

Губин

Село Губин нема формиран одбор у оквиру Удружења, те се прослава Убруса, црквене славе, одвија кроз самоорганизацију Губињана. Слава је из године у годину све посећенија и постаје један од већих скупова Срба на ливањском подручју. Ове године су се на организацији прославе нарочито ангажовали Недељко и Обрад Вуковљак, као и Лаза и Лука Пајчин. Сједињени предачким гробовима и љубављу ка родном крају дошли су расељени на своје да заједно са Србима који опстају под Динаром прославе славу и Богу се помоле. Целодневном славском весељу и заједничкој трпези присуствовало је преко 600 људи, а *о своме „руву и круву“, а уз помоћ свих осталих, домаћин и кум славе био је господин Радован Пајчин, који је свима образ освјетлао* – речи су оца Предрага. По први пут ове године проглашена су три почасна парохијана, који су се потом обратили домаћинима дирљивим говором.

У 2017. години у порти губинске цркве подигнут је и освећен споменик палим борцима и цивилима протеклог, грађанског рата, на који је венац положио и начелник општине Босанско Грахово, Душко Радун.

На акцији обнове зидане ограде око порте није било конкретних активности ни Удружења, ни самоорганизованих Губињана.

Одржавање православних гробаља у селима Ливањског поља

Имајући у виду да је недовољан број формираних сеоских одбора, чија је основна намена управо брига и одржавање православних гробаља, реализација овог задатка спроводила се најчешће личним ангажовањем једне потомачке породице или је потпуно изостала.

Велики Губер - Током јула месеца, Губерани, данас махом становници Бања Луке, организовали су радну акцију сређивања сеоског православног гробља, личним ангажовањем, без формално основаног сеоског одбора при Удружењу.

Лиштани – православно гробље у Лиштанима редовно се коси.

Голињево - гробље и црквиште у селу Голињеву се редовно коси од 2015. године. Акција прикупљања средстава за обнову гробљанске цркве и даље је актуелна.

Прилука – гробље у Прилуци, које чува сећање на прилушке православне родове: Ерцег, Љубоја и Михајло, редовно се одржава од 2016. године, на иницијативу и ангажовање припадника породице Ерцег који живе у иностранству, а кроз инфраструктуру Удружења.

Застине - Радови на обнови православног гробља у Застинју (започети и у првој фази реализовани изградњом новог зида од армираног бетона, а ангажовањем удружења грађана на челу са Димитријем Томићем) који су планирани као друга фаза, одложени су због недостатка средстава за овај финансијски захтеван пројекат. Делови старог зида

и даље се урушавају што условљава да се радови на изградњи новог зида и са западне и делу северне стране гробља, што пре наставе.

Напомена: ово није акција Удружења ОМЛ, али је приказ ових активности у нашем Годишњем извештају неопходан због ширења информације међу заинтересованим потомцима на сређивању овог, иначе активног православног гробља града Ливна.

Радови по пројектима који се спроводе фазно

У планским активностима обнове, заштите и доградње српских верских и сакралних објеката, Удружење је за 2017. годину предвидело израду и фазну реализацију следећих пројеката:

- завршетак радова на реконструкцији и завршетку Спомен-капеле;
- радови на спомен-гробљу на Барјаку;
- обнова цркве Успења Пресвете Богородице у Ливну;
- обнова цркве у Голињеву;
- обнова споменика у Чапразлијама.

За финасирање планских активности:

- Одржавање изложби о животу и страдању ливањских Срба,
- Обнова Спомен-капеле,
- Школа српског писма и језика у Ливну и
- Светосавска прослава у Ливну

Удружење се пријавило на конкурсе Министарства спољних послова Републике Србије- Управа за дијаспору и сарадњу са Србима у региону, пројектима под називом: *Моја матица, мој језик, моје писмо и Онај који јеси*. Надлежни орган Управе није ни један од пројеката уврстио у списак финансираних пројеката.

Спомен-капела (костурница) у Ливну

Када је реч о реконструкцији и завршетку Спомен-капеле Свете Великомученице Марине, током извештајне године извршени су радови на кречењу, постављању полиелеја и фреско осликавању куполе капеле. Овим радовима претходило је прикупљање понуда са идејним решењем, одабир од стране Епархије бихаћко-петровачке, као и техничке припреме за осликавање (набака и поставка скеле, обезбеђење смештаја и исхране за фрескописца и његове сараднике исл).

Средстава за фреско осликавање обезбеђена су, посредовањем Епархије бихаћко-петровачке, из средстава Фонда Партијарха Павла, којим управља одбор постављен од стране СПЦ.

По благослову Епископа бихаћко-петровачког Господина Атанасија капелу је осликао проф. мр Горан Јанићијевић, ванредни професор и помоћник директора за наставу Академије Српске Православне Цркве за уметност и конзервацију у Београду. Осликавање је завршио у другој половини јула, а након тога постављен је полиелеј који је дар донатора који не жели да се његово име објави у јавности.

Од планираних радова преостало је:

- ✓ исписивање (на унутрашњим зидовима) текста и пригодних фотографија са темама о животу и страдању ливањских Срба кроз историју, који почивају на релевантним историјским и статистичким изворима и
- ✓ постављање спомен плоче са именима цивила страдалих на подручју Ливна током грађанског рата деведесетих година 20. века.

Списак цивила је сачињен, плоча је израђена, а њено постављање очекује се на пролеће 2018. године.

Спомен-гробље на Барјаку

На основу плановима предвиђених активности за претходне три године, на активностима реконструкције спомен-гробља Барјак у Челебићу требало је израдити спомен плочу са именима свих страдалих лета 1941. године у јами Бикуши и челебићкој школи, која би се поставила са унутрашње стране споменика (окренуте ка гробљу). Како је већ наведено у делу Извештаја који се односи на Одбор Челебић, спомен-плоча са именима свих страдалих није урађена и задатак се преноси на наредни период.

Парохијски дом у Врбици

За намеру прилагођавања парохијског дома у Врбици коначишту, Удружење је у претходном периоду прибавило од дародаваца одређену количину гвоздених кревета. За кревете је потребно набавити душеке (или тврђе и дебље спужве) и све заједно превести до Врбице, што је такође задатак који се преноси из претходне године.

Црква Успења Пресвете Богородице у Ливну

Значај обнове српске православне цркве Успења Пресвете Богородице у Ливну је вишеструк за српски народ ливањског подручја, обзиром да је реч о више од век и по старој православној цркви која чини осовину духовности и верског идентитета српског народа ливањског подручја, али и значајан споменик културе БиХ.

Недостатак потребних финансијских средстава у државним фондовима пресудно је утицао на одлуку домицилног и расељеног српског живља да самостално, уз благослов и активно учешће и подршку Епархије бихаћко-петровачке и Парохије лијевањске, приступи фазној реконструкцији цркве, према приоритету санације најкритичнијих

делова. За финансирање овог, иначе финансијски врло захтевног пројекта, изналазе се различити извори донација компанија и физичких лица, а СПЦО Лијево и Удружење ОМЛ учествују и на конкурсима које објављују државна тела и институције.

Удружење је у своје планске активности претходне три године уврстило обнову фасаде цркве, али у том периоду није било радних активности. Парохија лијевањска се самостално обратила компанијама за донаторска средства, а такође је и конкурисала код органа Жупаније и других институција за средства којима би се обновила ливањска православна црква. Одређена средства су тим путем и прибављена.

Представници Удружења ангажовали су се са стручњацима за рестаурацију и чување икона и црквених сасуда Музеја Републике Српске, на дефинисању неопходних поступака и редоследа њиховог извођења, а у вези обезбеђења оптималних услова за постављање иконе и безбедност укупне црквене имовине.

Поштовање жртава ратова

Српски народ Ливањског поља је током своје дуге историје на том подручју био изложен тешком страдању, чиме се, постепено, српска популација на том подручју смањивала готово до потпуног нестанка. Слика готово свих некада српских насеља данас је једнака, а карактеришу је пустош, разрушене куће, напуштена имања, зарасла гробља... Потомачка обавеза чувања успомена на претке и некадашња огњишта тим је израженија за потомке ливањских Срба чији су преци мученички страдали због припадности српском роду и православној вери. Жртве наших предака дужни смо да помињемо на местима њиховог страдања, али и у местима где су данас наши домови. Разумевајући ту потомачку дужност Удружење ОМЛ је установило неколико праваца деловања, који се редовно одвијају, кроз:

- ✓ одржавање молитвених сећања на годишњице масовних страдања,
- ✓ обнову и одржавање споменика страдалима на местима страдања,
- ✓ обележавање стратишта,
- ✓ категоризацију и попис жртава 20. века,
- ✓ одржавање сакралне српске баштине,
- ✓ упознавање шире јавности о животу, заоставштини и страдању ливањских Срба путем јавних скупова (изложбе, поромоције књига и пројекција филмова сил).

Парастоси

У данима пред празник свете Великомученице Марине – Огњене Марије, потомци православних Срба са подручја Ливна пострадалих током 1941. године од усташа, организују молитвено сећање на своје претке у више градова и насеља Србије, Српске и ФБиХ.

Обавештавање о датуму, месту и времену одржавања парастоса, као и организација одласка расељених сународника на парастос у Ливно, део су активности које је и 2017.

године спровело Удружење. О месту и датуму одражавања парастоса јавност је обавештена путем интернет странице Удружења, као и новинских агенција Танјуг и Срна, радија Слово љубве, редакције листа Новости и портала Јадовно 1941.

Парастос у Београду

У београдској цркви Светог Марка 6. августа је служен парастос ливањским Србима страдалим лета 1941. године од стране усташа и током грађанског рата 1992-1995.

Парастос је и у извештајној години служио отац Мирко Јамеџија, некадашњи парох лијевањски, уз прислужење ђакон Радомира Врућинића, рођеног у ливањском селу Губер. Парастосу је присуствовало око 50 потомака, рођака и сународника жртава.

Својом беседом отац Мирко је упутио на важност истрајавања и чувања у сећању предака и њихове жртве, а посветио је не само страдалим ливањским Србима, него свим страдалим крајишким и Србима широм Босне и Херцеговине, за чије страдање признање и покајање од оних који су злочине починили још не стиже.

Парастос у Новом Саду

У храму Светих Кирила и Методија у новосадском насељу Телеп, након Свете Литургије, 30. јула, служен је парастос ливањским мученицима постардалим од усташа 1941. године. Свету Литургију и парастос је служио парох телепског презвитера Велимир Врућинић, рођен у Великом Губеру.

После Сабрања, искуства и поуке су, уз послужење, подељени у порти новосадског храма.

Парастос у Бања Луци

У организацији Парохије лијевањске и бањалучке подружнице Удружења ОМЛ, у Бања Луци је 29. јула одржано још једно у низу молитвених сећања на наше страдалнике, побијене од усташа током 1941. године. У цркви Светог Јована Богослова, на Лаушу, пред око 30 окупљених, махом потомака страдалих, парастос је служио отац Предраг Црепуља, парох лијевањски.

Парастос у Ливну

Централни помен одржава се сваке године, 30. јула у Ливну. У 2017. години, у Спомен-капели Свете Великомученице Марине помен је одржан пред шездесетак присутних. Свету Литургију и парастос служили су отац Предраг Црепуља, парох лијевањски, отац Жељко Ђурица, парох колобарско-грабовачки, а за певницом је одговарао отац Срђан Белензада, парох веселињски.

Као што је телу потребна храна тако је и души потребно да се храни, а окупљањем у заједничкој молитви и сећању заправо хранимо своје душе. Своје мученике ливањске народ не заборавља и прославља их као свете мученике, а временом ће их и наша црква као такве, свете, препознати и прослављати - рекао је, између осталог, у својој беседи отац Жељко. Отац Предраг је подсетио да су се и први хришћани окупљали на местима страдања првих мученика.

Парастос на Барјаку

На месту званом Барјак, подно села Челебић, где се и данас налазе мошти жена и деце из Челебића, побијених у сеоској школи на Огњену Марију 1941. године, парастосу који је, 1. августа пре подне служио отац Предраг Црепуља, парох лијевањски, присуствовало је двадесетак потомака жртава. Ово молитвено сећање било је посвећено истовремено и страдалницима, махом мушкарцима из истог и суседних села, који су дан уочи покоља у школи, побијени у побацани у јаму Бикушу где се њихова тела и данас налазе.

Парастос у Чапразлијама

На разрушеном спомен-гробљу у Чапразлијама, на месту на коме је лане постављен крст, окупила се 31. јула група потомака на помену који је, страдалницима овог села, служио парох лијевањски отац Предраг Црепуља.

На том месту сахрањена су, почетком шездесетих година 20. века, ексхумирана тела 28 мештана села Чапразлије, које су усташе побиле и побацале у јаму Самогреда 30. јула 1941. године. Споменик који су страдалницима подигли потомци порушен је током грађанског рата девдесетих година. Надамо се да ће нам Господ дати снаге да и тај споменик обновимо.

Парастос у Губину

У понедељак 31. јула, служена је Света Литургија у храму Успења Пресвете Богородице у Губину. То је дан када се, по установљеној традицији, а у оквиру Илинданских дана у Ливањском пољу, народ Губинске парохије сабира око свог храма. Пред тридесетак парохијана Свету Литургију служио је отац Предраг Црепуља, парох губински.

Након Свете Литургије, у порти цркве служен је помен страдалницима, код споменика оцу Ристи Ћатићу и његовим парохијанима које су усташе побиле јуна 1941. године, као и уз њега новоподигнути споменик страдалницима грађанског рата 1992-1995.

Остали помени

Света Литургија и помен ливањским мученицима одржана је и у Манастиру Богородице Тројеручице на Авали, 30. јула.

Молитвено окупљање је одржано и поред крста на Шаторском језеру, 1. августа, у знак сећања на Србе пострадале на овој планини током Другог светског рата. Парастос су служили: отац Предраг Црепуља, парох лијевањски, отац Жељко Ђурица, парох колобарско-грбавички и отац Савко Плавшић, парох граховски.

Обележавање стратишта и обнова споменика

У оквиру сећања на жртве, Удружење је дефинисало активност достојног обележавања масовних стратишта Срба, пре свега обновом порушених споменика и обележија.

Осим већ описаних радова на: одржавању спомен-гробља, обнови споменика и завршетку обнове Спомен-капеле у Ливну, других активности у извештајној години није било.

Попис жртава

Велики број страдалих Срба ливањског подручија, било да је реч о цивилним жртвама или припадницима војних формација, намеће пред потомке обавезу пописивања имена страдалих, без обзира на чињеницу да потпуни списак не може бити сачињен. У том смислу, Удружење је приступило корекцији и допуни списка страдалих цивилних жртава лета 1941. године, чију је најсвеобухватнију верзију сачинио Мићо Радета. Чланови Удружења ангажовали су се и на сакупљању података о страдалим Србима (али и српској културној и верској баштини) из разних извора, након чега ће, њиховим поређењем и провером тачности бити сачињени посебни спискови страдалих у 20. веку, по периодима и категоријама жртава.

Бројна страдања намећу и потребу установљивање својеврсног календара (што прецизнији период појединачног догађаја) и атласа (тачно лоцирање сваког стратишта) страдања Срба. Констатовано је да ова акција захтева шири приступ, односно да је у ове активности потребно укључити и појединце или удружења за рад на истом задатку нарочито имајући у виду и заједничка страдања Срба са подручија суседних општина: Купрес, Дувно, Гламоч и Грахово.

У погледу реализације овог задатка, у току извештајне године није било нових активности. Сачињени списак страдалих Срба-цивила са ливањског подручија у грађанском рату 90-тих, достављен је на израду спомен плоче која ће бити постављена у Спомен-капели у Ливну. Претходне године сачињени спискови страдалих војника на подручју Ливна подлежу додатним проверама тачности.

Активности започете 2016. године на изради спискова ливањских Срба носилаца Албанске споменице, као и војника страдалих у оба светска рата одвијају се сакупљањем података из доступне литературе и података.

Страдање ливањских Срба – јама Равни Долац на РТС

На предлог Удружења ОМЛ, а размевањем и спремношћу новинара и аутора култне емисије Радио телевизије Србије *Квадратура круга*, Бранка Станковића, да кроз још једну од својих емисија открије јавности стравичне злочине над Србима у НДХ, на РТС1 је, 25. новембра приказано страдање ливањских Срба лета 1941. године. Емисија је припремљена као разговор-сведечење Маре Јурић и Милице Маљковић, преживелих страдалница из јаме Равни Долац, изнад села Рујана, које су своје страдалничко искуство пренеле гледаоцима разговором са екипом *Квадратуре круга*. О ексхумацији страдалника из јаме Равни Долац, извршеној педесет година након страдања, говорио је Владо Маљковић, један од непосредних учесника у ексхумацији.

У овој полчасовној емисији о јами Равни Долац приказани су и снимци ексхумације и сахране моштију страдалника, које је сачинио је Будо Симоновић, новинар и публициста из Подгорице, такође непосредни учесник ексхумације и писац књиге о страдању ливањских Срба *Огњена Марија ливањска*, која је доживела више издања.

Емисија се можете погледати на линку:

<http://www.rts.rs/page/tv/ci/story/17/rtss-1/2945609/kvadratura-kruga-livno—jama-ravni-dolac.html>

Однос према традицији и формирање архива Удружења

Формирање базе података расељених Ливњака и потомака, као и архиве скенираних, копираних и оригиналних докуманата историјског и етнографског карактера дефинисано је као стални задатак Удружења.

У 2017. године Удружење је приступило прекуцавању неколицине докумената из раније прибављене скениране документације Архива у Сарајеву која се односи на сведочења пред Комисијом за утврђивање злочина непријатеља и њихових сарадника, за подручје општине Ливно.

Других активности у оквиру реализације овог задатка, није било.

Базе података расељених ливањских Срба

Задатак формирања базе података расељених ливањских Срба, у смислу сабирања и чувања општих података о месту порекла, новом месту и адреси становања расељених, поред информативног карактера има за циљ и окупљање српске заједнице око реализације важнијих питања из оквира националног интереса и побољшања животних услова малобројних Срба који још увек опстају у насељима Ливањског поља.

Апликацију електронске базе податка израдила је инг Јадранка Радовановић, члан Удружења. Даљих активности по овом задатку није било у 2017. години. Неопходно је дефинисати одређене техничке околности (место постављања сервера, приступ бази, особу која ће бити одговорна за ажурирање података исл), што је задатак који се преноси у ову годину.

Формирање архива Удружења

У овом Извештају још једном ћемо констатовати да је Удружење током 2014. године, електронском поштом и путем интернет странице, упутило позив Србима са подручија Ливна и Грахова за достављање докуманата, фотографија, аудио и видео снимака, као и делова народне ношње и рукотворинама у приватном поседу, а који речито говоре о животу Срба на том подручију у ближој и даљој прошлости, њиховој ношњи, обичајима, музичком и књижевном стваралаштву. Документа и фотографије могу бити оригинални, али и копирани или скенирани. Оригиначне примерке, на захтев власника, Удружење ће вратити након копирања и скенирања.

Овај позив је и даље на снази јер је задатак формирања архива Удружења трајног карактера.

У 2017. години нису прибављена нова документа, али је Удружење сачинило попис и категоризацију прибављених докумената и имовине архивског карактера.

Током наредног периода чланови Удружења који раде на прикупљању и поправци оригиналних рукотворина и народне ношње, треба да сачине и записе о оригиналном начину израде предмета, њиховој употреби, као и да сниме оригинално извођење српске инструменталне и вокалне музичке баштине.

Допринос српској заједници ливањског краја и повратак

Једна од области деловања у оквиру циљева постављених Статутом и другим актима Удружења ОМЛ односи се и на пружање помоћи српском становништву у парохијама СПЦО Лијево које на том подручију опстаје и привређује, често у врло тешким условима. Постизање резултата на овом пољу деловања, осим директне помоћи становницима, може додатно мотивисати повратак Срба на своја имања.

О расписаним јавним позивима за обнову кућа и разним повластицама за повратак расељених, као и о резултатима тих конкурса Удружење информисе јавност путем своје званичне интернет странице. Тако је Удружење пренело и обавештење о Јавном позиву за обнову кућа у БиХ, са роком за подношење документације до 31. децембра 2017. године.

Инфраструктура

Лоше стање инфраструктуре на подручију Ливањског поља, нарочито српских села Доњег поља, евидентно је и нема промена на боље, а пристојно стање елементарних инфраструктурних објеката (пут, водовод, канализација, телефон...) неопходно је за живот достојан човека. Промене су могуће, али захтевају организовани приступ надлежним локалним институцијама, уз помоћ некадашњих становника тих села,

имајући у виду да су она данас мање-више насељена само малим бројем старачких домаћинстава.

Важност инфраструктурне изграђености је од значаја за подстицај расељеног становништва за одлуку о привременом, повременом или сталном боравку у новим или поправљеним кућама. Такође, инфраструктурни објекти омогућавају и адекватно плодоуживање имовине укључујући и њену продају по цени која уважава и доступност пристојне инфраструктуре.

Са своје стране, Удружење ће се и даље ангажовати на обавештавњу чланства о акцијама потписивања петиција и других видова обраћања локалним надлежним органима, а који се односе на поправку или изградњу инфраструктуре. Ово се односи и на укључивање у сличне акције ливањских Срба који живе на подручју Србије, као један од видова пружања помоћи и подршке.

Акцију Удружења за изградњу бране у Врбици, покренуту 2016. године, Општина Ливно је подржала са 1000 КМ. Како је дошло до промене у водотоку реке крај Врбице пројект је изгубио на значају, те ће Удружење размотрити могућност преусмеравања добијених средстава на уређење парохијског дома у Врбици.

Имовинско административна питања

Личне карте

Остварење бројних права лица рођених на подручју Ливањског поља, некадашњих становника и/или њихових потомака, у многим случајевима везано је за држављанство Босне и Херцеговине. У том смислу и позив Удружења којим се апелује на све који имају право прибављања држављанства и лична документа БиХ, не губи на значају, јер се тиме стиче и легитимно право учешћа у акцијама побољшања услова живота и положаја тамошњих Срба.

Регулисање власништва над имовином

У претходном периоду Удружење је упутило апел расељеним Србима да формално правно регулишу власништво над својом непокретном имовином. За оне којима та имовина тренутно није потребна или је се прећутно одричу, упућена је одређена врста препоруке да размисле о поверавању те имовине, на употребу у одређеним роком или трајно, СПЦО Лијевно, која је најиздржљивија у опстајању на подручју са кога смо се ми повукли и чувар трагова живота наших предака.

Апел Удружења и даље је актуелан.

Средином новембра 2017. године, у Бијељини је одржан састанак Савеза општинских удружења избјеглица и расељених лица Републике Српске и Удружења Крајишника Бијељина, коме су присуствовали представници великог броја удружења из Србије, Хрватске и Босне и Херцеговине, а Удружење ОМЛ представљао је Сава Шуњака. У радном делу састанка, коме су присуствовали и представници: Републичке управе за

геодетске и имовинско-правне послове Републике Српске; Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања Републике Србије; Министарства за људска права и избјеглице БиХ и други, разговарало се о могућностима помоћи избеглима око регистрације њихове непокретне имовине у Федерацији БиХ. Наиме, представници Геодетске управе изнели план Пројекта који финансира Шведска влада, а који се односи на укњижбу имовинских поседа у БиХ. С обзиром да Срби расељени са својих вековних огњишта нису у могућности да испрате процес на терену, а нарочито имајући у виду случајеве нерегулисаног власништва у формално-правном смислу, код људи се јавила забринутост и страх од потенцијалног губитка имовине. Треба имати у виду и да су могуће грешаке приликом укњижбе земљишта и дигитализације земљишњих књига, те да исте, протеклом одређеног (дефинисаног) периода, неће бити могуће исправити путем жалбе органу који води књиге, већ искључиво судским путем. Из изнетих и других разлога на састанку је формиран Одбор за израду Акционог плана са смерницама и динамиком извршавања, како би се на најбољи начин и благовремено могло одговорити на рокове задате од стране Федералне управе за геодетске и имовинско - правне послове Федерације БиХ.

Истим поводом, Удружење ОМЛ се информисало код службеника Општине Ливно и добило информацију да поступак уписа имовине у овој општини још није започео. Ова информација је потврђена и текстом у листу Српско коло, бр. 19, у коме је, поред осталог, наведено да ће општине (Ливно, Босански Петровац, Гламоч, Купрес и друге) бити обухваћене пројектом регистрације имовине у наредном периоду, а у зависности од финансијских средстава, а објављен је контакт телефон канцеларије задужене за општине Ливно и Гламоч (00387 34 206 129).

Јавни скупови Удружења

Током 2017. године одржано је више јавних скупова у организацији Удружења ОМЛ.

Промоција књиге “Ливањски Срби-просветно духовна заоставштина”

У издању Удружења грађана за књижевну и публицистичку делатност “Слово” Бања Лука, из штампе је 2017. године изашла књига аутора проф др Бранка Докића и Радована Јовића *Ливањски Срби – просветно духовна заоставштина*, којом аутори осветљавају историју школства, српске православне црквене општине и духовности код ливањских Срба 19. и 20. века.

Проф. Бранко Докић, рођен у Врбици, професор Електротехничког факултета у Бања Луци, признаати стручњак у међународним круговима који се огледао и на терену политике, а тренутно је на функцији амбасадора Босне и Херцеговине у Атини. Радован Јовић, дугогодишњи новинар и дописник Вечерњих новости, Независних, СРНЕ, својим новинарским пером обогатио је јавност за факта о српској заоставштини на подручју Ливна.

Прва промоција ове књиге одржана је 28. септембра 2017. године у Банском Двору у Бања Луци, у организацији издавача, а одмах потом, већ 8. октобра, Удружење Огњена Марија Ливањска организовало је промоцију у сали Вазнесењске цркве у Београду. Сматрали смо да је та књига документ вредан за нас данас, али и за наше потомке да читајући је и листајући памте читав низ претходних генерација које су стварале не само за актуелан тренутак него и за будућност, те да као таква неизоставно треба да буде презентована београдској публици.

Скуп у Вазнесењској цркви благословио је отац Мирко Јамеџија, некадашњи парох лијевањски, а у име цркве-домаћина скупу се поздравним речима обратио отац Михајло из бежанијске цркве Светог Георгија.

У кратком уметничком програму учествовали су: Стефан и Никола Раду – студенти Богословског факултета који су, поред Оче наш и Химне Светом Сави, извели и кондак и тропар ливањским мученицима, као прво извођење у ишчекивању формалне потврде иницијативе за канонизацију мученички пострадалих Срба на подручју Ливна лета 1941. године; Снежана Јолић – студент фармације, изрецитовала је епску песму *Старац Вујадин*, метафору борбе српског народа ливањског подручја. У народним ношњама, да подсети на прошлост и завичај, госте су дочекала и поздравила наша деца: Марија, Анђела и Урош.

О књизи су, поред аутора проф Докића, говорили: Никола Рамић, професор Филолошког факултета у Крагујевцу, родом из Богдаша; Радивој Радић, професор Филозофског факултета из Београда, рођен у Ливну, као и др Милош Дамњановић, пореклом од ливањске породице Глигић.

Професор Рамић је говорећи о књизи подвукао значај основне идеје аутора „*да се на једном месту објави што већи број података који сведоче да су Срби били фактор просветног развоја у Ливну и у БиХ. Томе сведоче чињенице попут те да је у Ливну 1820. године отворена српска православна школа, као прва таква основна школа у Босни, и да је у тадашњим школама на територији Босне у употреби био искључиво српски језик и ћирилично писмо*“.

Професор Радивој Радић, поред тога што је познати стручњак за средњи век, многа лета свог детињства провео је у Губеру. Своју реч о књизи и започео истицањем значаја целог ливањског краја у средњем веку и подсећањем да је позната владарска лоза Мрњавчевића пореклом из Ливна. „*Иако аутори нису професионални историчари, књига коју су припремили, иако локално ограничена на једно подручје, значајан је историјски рад, јер нема мале и велике историја. Историја нису само ратови и државе, него је чини и живот људи у тим државама и њихово дело*“ – рекао је проф Радић. Из новије историје професор је истакао повезаност Срба са обе стране Дрине и сједињеност у тешким историјским приликама што доказује и списак од деведесет солунских бораца из Ливањског поља, који је такође добио своје место у представљеној књизи.

Др Милош Дамњановић, посебно се осврнуо на значај појединих српских ливањских породица, посебно породице Кујунџић, подсећајући на њихов велики труд и упорност и пред самим султаном у остварењу привилегија и права за Србе.

Аутор, Бранко Докића, поред осталог, поновио је иницијативу изречену на бањалучкој промоцији да се стадиону ФК „Борац“ у Бања Луци врати име које је понео са даном отварања *Стадион бана Богољуба Кујунџића*, и покренуо је иницијативу да професори Рамић и Радић буду носиоци научног скупа о развоју школства, који би се одржао 1. септембра 2020. године, када се навршава 200 година од настанка прве српске школе у Ливну, односно БиХ. Своје излагање завршио је поруком: *“Кажу да ако вјерујете у нешто, то ће се и десити, а ја бих волио да вјерујемо у то да ће Срба у Ливањском пољу поново бити”*.

Удружење се још једном захваљује Вазнесењској цркви и њеном старешини оцу Арсенију на помоћи при организацији овог скупа.

Изложба “Срби Ливањског поља-трајање кроз векове”

О мотивима и циљу израде и организације изложбе *Срби Ливањског поља-трајање кроз векове*, аутора проф др Вељка Ђурића Мишине и Радована Пилиповића, која приказује векове живота Срба у Ливањском пољу, њихов утицај на развој привреде, образовања и културе, очување верског и националног интегритета под влашћу турске и аустроугарске царевине, бројна страдања све до протеривања са вековних огњишта 1992. године, чланство је детаљно информисано.

У 2017. години изложба је приказана у: Лондону, Бијељини и Аранђеловцу.

За приказивање у иностранству израђена је копија изложбе на материјалу погоднијем за руковање и транспорт на даље дестинације. Професионалним односом шпедитера „Транспортшпед“, Београд, изложба је отпремљена до места излагања и потом неоштећена враћена, уз поштовање свих царинских прописа.

Изложба у Лондону – два приказивања

У просторијама Амбасаде Републике Србије у Лондону, уз суорганизацију са Удружењем ОМЛ и уз несебичну и велику помоћ Александра Симића, члана Удружења Јадовно, 27. јануара је отворена изложба *“Срби Ливањског поља – трајање кроз векове”* са промоцијом књиге новинара и публицисте Буда Симоновића *Огњена Марија ливањска*.

Његова екселенција амбасадор Републике Србије у Лондону, Огњен Прибићевић, поздравио је публику и отворио изложбу истичући важност неговања сећања на невинне жртве.

У свом обраћању публици, коју је чинило око шездесетак људи, међу којима и неколико амбасадора, као и Његово Преосвештенство Епископ британско-

скандинавски Господин Доситеј, аутор књиге Будо Симоновић је настојао да дочара страхоте и муке преживелих чија сведочанства је забележио у својој књизи, *Огњена Марија ливањска*, чије прво издање је изашло 1991. године, а 2014. и издање на енглеском језику. Највише се задржао на догађајима на стратишту Равни Долац, јами дубокој скоро 50м, у којој је смрт нашло више од 200 жена и деце, а те страхоте живота у јами пуних 42 дана преживело њих 14. Аутор је, током промоције, истицао и светле примере човечности.

Уз лично ангажовање Александра Симића и наших свештеника у Лондону оца Горана Спаића и оца Драгана Лазића, изложба је имала и друго приказивање у Лондону, у цркви Светог Саве, 12.марта 2017. И овом прилоком захваљујемо се Александру Симићу и нашим свештеницима.

Изложба у Бијељини

У Бијељини је изложба приказана у галерији Центра за културу „Семберија“, 25. априла 2017. године.

Уз богат уметнички програм изложбу је отворио Његово Преосвештенство Епископ зворничко-тузлански Господин Хризостом, који је иначе добро упознат са културном заоставштином Ливањских Срба, као и њиховим животом и страдањем, обзиром да је више година био Епископ бихаћко-петровачки. Гостима су се обратили и: Дијана Ковачић, члан УО Удружења ОМЛ; Радован Пилиповић, директор Архива СПЦ у својству ко-аутора изложбе, као и Александар Радета, члан управе Удружења ОМЛ-подружнице Бања Лука.

У уметничком делу програма учествовали су: хор Србадија из Бијељине, мушка певачка група Крајишници, као и песник Радован Бикић.

За овај упечатљив догађај захвалност дугујемо: директорки Центра Љиљи Еркић, кустосу Милијанку Михољчићу, управници хора „Србадија“ Десанки Тракиловић, као и оцу Жељку Ђурици и Синиши Јањићу на целокупној организацији овог догађаја.

Изложба у Аранђеловцу

Са благословом Његовог Преосвештенства Епископа шумадијског Господина Јована, изложба *Срби Ливањског поља-трајање кроз векове* свечано је отворена, у суботу 04. новембра 2017. године, у сали парохијског дома при цркви Светог Арханђела Гаврила у Аранђеловцу.

Протојереј Милован Ранковић одржао је поздравну беседу, а присутнима су се обратили и: отац Жељко Ђурица, парох колобарско-грабовачки; Немања Девић, историчар и Гордана Достанић, председник УО Удружења.

У уметничком делу програма учествовали су: Душан Важић, гуслар и хор удружења пензионера Аранђеловца „Треће доба“, а програм је водила Оливера Радета.

За добро организовану изложбу заслужна је Љубица Радета, члан Удружења, као и домаћин отац Милован Ранковић, којима се, такође, захваљујемо.

Односи са јавношћу

Државни органи и институције и локална самоуправа

МСС РС – Управа за дијаспору и сарадњу са Србима у региону

У свом досадашњема раду Удружење је више пута учествовало на конкурсима за финансирање и суфинансирање пројеката од значаја за културу и живот српске заједнице, које расписује Управа за дијаспору.

У 2017. години, Удружење је учествовало на два конкурса, како је већ наведено у овом Извештају, али пројекти нису уврштени у ред финансираних активности.

Представништво Републике Српске у Београду

Са Представништом Републике Српске у Београду, Удружење ОМЛ одржава редовне активности, што подразумева обавештавање представника Представништва о раду и активностима Удружења, упућивање позива за јавне догађаје у организацији Удружења како представницима Представништва тако и широј заједници путем мреже и инфраструктуре Представништва. Такође, представници Удружења одазивају се свим скуповима и јавним манифестацијама у организацији Представништва.

Даља сарадња између Удружења ОМЛ и Представништва РС одвијаће се по конкретним пројектима, о чему ће чланство Удружења и шира јавност бити детаљно обавештавани.

Музеј жртава геноцида, Београд

Сарадња коју је у претходним годинама Удружење успоставило са Музејом жртава геноцида у Београду, као у погледу прикупљања и размене података за израду спискова српских жртава 20. века, тако и у погледу професионалне помоћи стручњака ове институције, одвија се и даље у складу са потребана Удружења и потребама и могућностима Музеја.

Чланови УО Удружења присуствовали су јавним скуповима и догађајима у организацији Музеја жртава геноцида, као што су изложбе, промоције и пројекције филмова у продукцији Музеја.

Музеј РС Бања Лука

Запослени у Музеју Републике Српске у више наврата су, у својим професионалним оквирима, излазили у сусрет Удружењу (нпр. организација изложбе у Бања Луци) и успоставили у претходном периоду ширу сарадња са парохом лијевањским у вези низа послова везаних за заоставштину и имовину православне цркве Успења Пресвете Богородице у Ливну.

Успостављени добри односи и поверење гарант су даље сарадње у складу са потребама Удружења и могућностима Музеја.

Скупштина општине Сурчин

Председник Градске општине Сурчин, Стеван Шуша, примио је 4. октобра председника Удружења Огњена Марија Ливањска, Николу Петровића, као и чланове Удружења, Тодора Бошковића и Владу Маљковића. Састанку су присуствовали и председник Омладинског одбора СНС Сурчин, Предраг Барош и секретар Општинског одбора СНС Сурчин, Десанка Покрајац, обоје пореклом из насеља у Ливањском пољу. Иницијатор састанка је био народни посланик и заменик председника скупштинског одбора за дијаспору и Србе у региону, Миодраг Линта, који, због заседања Народне Скупштине, није био у могућности да лично присуствује састанку.

Током састанка, представници Удружења ОМЛ упознали су председника општине, Стевана Шушу, са радом Удружења чије је седиште регистровано у Сурчину, начином окупљања Срба пореклом са подручја Ливна са циљем помоћи сународницима који и даље живи на тим просторима, обнове и очувања идентитета и духовне и културне на том подручју. Ово је од нарочитог значаја са становишта броја становника општине Сурчин који потичу са простора Ливањског поља.

Председник општине је исказао задовољство што у Сурчину постоји и активно ради удружење које чува везе међу људима пореклом са истог подручја и обједињује их у очувању бројних духовних, верских и културних добара. Удружењу је обећао помоћ за спровођење конкретних активности, а у складу са плановима, програмом и статутарним могућностима Општине, указујући при том и које су то конкретне могућности општинске управе. Након што је упознат детаљније са плановима Удружења за наредни период, господин Шуша је истакао да такав систем рада и организације може послужити као пример и за другим удружењима сличног програмског деловања.

Српска православна црква

Епархија бихаћко-петровачка

Сарадња Удружења са Епархијом бихаћко-петровачком одвија се кроз редовне контакте и координацију у вези са свим активностима Удружења, путем доставе планова Удружења, годишњих извештаја о раду, а у одређеним случајевима и

ангажовања на одређеним пословима само и искључиво уз благослов надлежног епископа. Са Његовим Преосвештенством Епископом Атанасијем представници Удружења имали су више сусрета и састанака, а Епископ је често присуствовао скуповима у организацији Удружења.

На Светом архијерејском Сабору СПЦ одржаном у мају 2017. године дотадашњи Епископ бихаћко-петровачки Господин Атанасије изабран је за епископа милешевског, а за епископа бихаћко-петровачког дотадашњи Епископ франфуртски и све Немачке Господин Сергије.

Свечаном чину устоличења владике Сергија, на дан славе Епархије, 10. септембра 2017. године, присуствовали су епископи: бањалучки Јефрем, сремски Василије, канадски Митрофан, умировљени зворничко-тузлански Василије и изабрани далматински архимандрит Никодим. Свету архијерејску Литургију служио је Високодостојејши Митрополит загребачко-љубљански Порфирије, а саслуживали су епископи: бихаћко-петровачки Сергије, врањски Пахомије, шумадијски Јован, далматински и изабрани зворничко-тузлански Фотије, милешевски Атанасије, будимљанско-никшићки Јоаникије, брегалнички Марко, горњокарловачки Герасим, тимочки Иларион, умировљени средњоевропски Константин и канадски Георгије. Саслуживали су, поред архимандрита Серафим из манастира Рмањ и Павла из манастира Ораховице (Епархија славонско-пакрачка), бројни протојереји-ставрофори, протођакони и ђакони из више српских епархија. Песме славе и хвале Господу величанствено је извео хор *Јединство* из Бањалуке, под диригентском руком проф Немање Савића. Славски колач преломили су митрополит Порфирије и владика Сергије.

Извод из приступне беседе Епископа бихаћко-петровачког г. Сергија

„... данас са разлогом осјећам своју ништавност и свештени страх према достојанству које ми указује наша најсветија Црква тиме што ме изабра за епископа бихаћко-петровачког, али у исто вријеме осјећам и неизрециву радост јер долазим својој кући. Зато, благодарим од свег срца најсветијем Патријарху нашем Господину Иринеју и свој узвишеној браћи архијерејима Српске Православне Цркве што је 'и њима било драго' (Дап. 15,28) да ми повјере на старање Епархију бихаћко-петровачку.

Као што рекосмо, срце ми је пуно, јер се враћам својој кући. Долазим опет своме манастиру Рмњу, гдје сам започео монашки живот; долазим у град у којем сам започео своју свештеничку службу и мисију, долазим гробовима својих предака. А изнад свега, моје срце је радосно, јер долазим Вама, драга браћо и сестре, свештеницима, монасима и вјерном народу Богом спасаване Епархије бихаћко-петровачке, чију душу познајем и чијем срцу се дивим, и које сматрам највећим благословом и благом ових простора земљине кугле, и шире. Јеванђеље каже да 'нема пророка у постојбини својој' (Мт 13,57). Пред тежином значења ових јеванђелских ријечи тјеши нас једино то што моја маленкост не долази у своју

постојбину као пророк, већ као непотребни слуга Божији и служитељ Олтара Господњег, слуга свога народа, као епископ Цркве Христове.

Као што и сâми знате, наша Епархија је основана 1925. године када је добила свог првог епископа др Венијамина Таушановића, који је овом Епархијом управљао кратко, свега четири године. Могло би се рећи да је његовим одласком Епархија остала готово удова, што значи да дуго година није имала свога епископа, него су њеним свештеним троном уз тешке историјске околности уз два везана свјетска рата, учестале прогrome и народна страдања каква историја готово не памти, управљали православни епископи из Сарајева, Бањлуке и Далмације, и све тако до 1991. године до доласка епископа Хризостома, чијим доласком је почело конкретно духовно васкрсавање ове Епархије.

Као што и сами видите, с људске стране гледано, историја Епархије бихаћко-петровачке није дуга нити нарочито богата и славна, али је одвајкада док она није ни постојала, на сваком њеном милиметру посвједочена непоколебива вјера православна, која је данас у вама, драга браћо и сестре, чиста и непорочна љубав према Господу и Цркви Његовој, која је данас у вама, и јуначки дух наших славних предака, који је још увијек у вама, драга браћо и сестре. Ови простори преко којих се протеже наша Епархија исцрпљени су од ратова старих и нових, унижени од страдања и неправде сервиране из руку кнезова овогасвијета. Носећи на себи ране историје, наша Епархија је данас остала мала у броју својих вјерника и сиромашна у својој економији. Но, због тога ми је још више волимо и наше срце још више ка њој хита, јер знамо да се 'сила Божија у немоћи познаје' и да је 'слабост Божија јача од људи' (1 Кор 1,25). Шта је то слабост и сила Божија? То је крсто-васкрсна сила, драга браћо и сестре, она која избија из гроба Христовог. То је сила вјечне љубави Бога према човјеку која побјеђује свако зло, неправду и смрт. Она се показује тамо гдје људски разум помишља да је крај, да више ништа нема смисла нити икакве шансе да се нешто промјени и крене набоље. То је сила коју видимо у ове наше дане и управо на овим просторима наше Епархије која се показала и пројавила у недавном обретењу моштију светих мученика из Медне, који нам баш као сви апостоли, Свети оци и учитељи Цркве Христове чудесно објављују велику тајну љубави Божије и вјечне наде.

Молимо се данас овим светим мученицима, свим мученицима Епархије бихаћко-петровачке, заштитницима Епархије наше – данашње славе ове свештене епископије Србима великим Архиепископима и Патријарсима српским, свим великим учитељима и оцима Цркве Христове, да својим светим молитвама и мени недостојном надомјесте такву вјеру, не би ли барем наш вјерни народ у нама препознао макар обресе узорне епископске службе Христове, еда би ли се с нама што чешће сабирали око Трапезе Господње одакле извире сила вјечнога живота и вјечне наде. Молимо се такође свим светима да нам дају крсто-васкрсну вјеру Јеванђеља Христовог да би наши сусједи и суграђани Бошњаци и Хрвати у нама видјели и препознали свога пријатеља и доброжељатеља, на чија врата дању и ноћу могу покуцати тражећи 'три хљеба' (Лк 11, 5-8), како каже Јеванђеље. Само на овакој вјери се граде прави међуљудски односи, јер оваква вјера нас учи да смо ми

једни другима не за пет дана, нити педесет и пет година, него за вјечност. Одговорно тврдимо да за све црквене, социјалне, политичке, породичне и остале прилике и околности не видимо ни једно рјешење до ово које су проповједали и проживјели сви светитељи Цркве Христове, а то је жива вјера у Васкрсење Христово.

У нашој кући и око наше куће има много посла да се уради, милошћу Божијом, све ћемо постићи крсто-васкрсном вјером..."

Архив Српске православне цркве

Стручна и братска помоћ и сарадања успостављена са Архивом Српске православне цркве и њеним особљем на прикупљању архивског материјала, дефинисању и дизајнирању изложбених паноа исл, и даље се одвија у складу са потребама и могућностима Архива и Удружења ОМЛ.

Парохија лијевањска

Из презентованих извештајних ставки о раду Удружења у свим претходним годинама, па и овој, уочава се стална комуникација, координација и блиска сарадња са Парохијом лијевањском и парохом Жељком Ђурицом, који је почетком 2017. године отишао из наше парохије на место пароха колобарског и грабовског у Брчко, тако и садашњим парохом лијевањским оцем Предрагом Црепуљом.

Отац Жељко је био најчвршћа спона одржавања блиских веза расељеног и домицилног српског становништва, покретач бројних активности и несебичан радник на очувању српских споменика, баштине и културе на подручију од Ливна до Грахова. Ово је прилика да му се још једном захвалимо за све што је учинио током 15 година службовања и живота са ливањским Србима и бригу коју је показао за очување њихове културне и духовне заоставштине, одржање вере, чување писма и језика... Када је 2001. године дошао у Ливно, као први послератни православни свештеник, затекао је парохију коју је у много чему требало подизати и у физичком и духовном смислу. У све четири парохије на свим црквама и парохијским домовима били су видљиве веће или мање ране од ратних разарања. Служећи и Богу и народу, водио је и надгледао васкрс наше Цркве у Ливањском пољу. Својим духом, вером и снагом окупљао је око себе људе спремне да се, заједно са њим, укључе у важне, велике и обимне послове, као што је: обнова у рату запаљеног звоника храма Успења Пресвете Богородице, као и саме цркве; обнова парохијског дома; обнова тешко оштећене Спомен-капеле, обнова цркве у Врбици са парохијским домом; обнова цркве у Губину са парохијским домом; обнова цркве у Рујанима; обнова цркава у Црном Лугу и Пеуљама....

Са обновом цркава њима се вратио и народ. Обнављала се и "жива Црква". За време службовања у Ливну оцу Жељку су се родила два сина Стефан и Сергеј и кћерка Ирина. После свега учињеног, он из Ливна никада не може отићи. Увек ће бити ту за наш народ (парафразирани текст црквеног одбора у поводу одласка оца Жељка из СПЦО Лијебно).

Примопредаја између старог и новог пароха обављена је у недељу 15. јануара, у храму Успења Пресвете Богородице у Ливну. Свету Литургију су служили отац Никола Пено, архијерејски заменик и парох медљански, отац Сениша Сердар, в.д. архијерејског намесника дрварско-граховског и лијевањско-гламочног и парох дрварски, као и отац Предраг Црепуља, нови парох лијевањски. За певницом су одговарали отац Жељко Ђурица, досадашњи парох лијевањски и отац Срђан Белензада, парох веселињски. Светој Литургији и примопредаји присуствовао је знатан број верника, у жељи да на достојан начин испрати свог досадашњег и са добродошлицом дочека новог пароха.

Наш нови свештеник, отац Предраг Црепуља, рођен је и одрастао је у Јању. Богословију је завршио у Сремским Карловцима и одмах потом наставио студије на Богословском факултету Св. Василија Острошког у Фочи, који је завршио 2016. године као студент генерације. Предавао је веронауку и Руски језик у школи у Шипову. Рукоположен је 19. марта 2016. године у Подбрду, општина Мркоњић Град и служио као свештеник на парохији крњеушко-вођеничкој у Крњеуши, истовремено предајући и као вероучитељ у Мјешовитој средњој школи у Босанском Петровцу. Отац Предраг говори руски и немачки језик. У Ливно је дошао са супругом, а ту му се родио син-првенац Алексеј.

Срби Ливна и свих парохија које је преузео са вером и добродошлицом су дочекали новог свештеника, чија младост и снага ће служити обнови и очувању српства и православља. На том путу ће га следити и они који су свој дом пронашли далеко од Ливањског поља, али никада нису напустили прадедовски темељ и гроб.

Представници Удружења често учествују у организацији скупова прославе црквених слава, присуствују црквеним прославама, литургијама и другим догађајима на подручју Ливна.

Светосавска прослава у Парохији лијевањској

Извештај оца предрага Црепуље са Светосавке прославе у Ливну, 27. јануара 2017. године

„И ове године, као и предходних, у земљи старца Вујадина и старога Мрњачевића, на православној парохији лијевањској прославили смо највећег и најзаслужнијег Србина и Божијег светитеља Светог оца Саву.

На мученичкој земљи, натопљеној крвљу праотаца и отаца, гдје је увијек образ и част била изнад свега, а земаљско се увијек подчињавало небеском, одслужена је празнична литургија на којој су се окупили наши побожни парохијани. Било нас је онолико колико је Бог дао. Како би наш народ рекао 'од седам до седамдесет седам година'. Док су најмлађи Срби узносили пјесме захвалности и рецитације своме Светитељу, у топлим очима старца, видјела се нада и захвалност.

Са њихових усана нечујно су одзвањале ријечи, тако нам познате:

*'Где ја стадох — ти ћеш поћи!
Што не могох — ти ћеш моћи!
Куд ја нисам — ти ћеш доћи!
Што ја почех — ти продужи!
Још смо дужни — ти одужи!'*

Одрасли су на дар добили испјевану пјесму, а за узврат малишани су даривани поклонима које су им припремили њихви Ливњаци расејани по свијету. Расејани али увјек сабрани око свог огњишта и око Огњене Марије. Потом је у парохијском дому уприличено скромно послужење, гдје смо се уз ватру, чашицу ракије и топли пријатељски разговор загријали.

Нека Свети Сава буде свима на помоћи, да нас води и да нас доведе Христу Господу“.

Илиндан у Црном Лугу

У Црном Лугу, 2. августа, прослављена је храмовна слава цркве Св Пророка Илије и највећи црквено-народни сабор у Ливањском пољу. Свечана прослава почела је Светом Литургијом у храму Светог Пророка Илије коју су служили отац Жељко Ђурица, бивши парох лијевањски, отац Савко Плавшић, парох граховски, и отац Предраг Црепуља, парох лијевањски и црнолушки.

У својој беседи окупљенима, честитајући славу, отац Жељко је подсетио на речи Светог Владике Николаја Жичког упућене православном српском народу – да је важно да са сложимо, умножимо и обожимо. Посебно је нагласио да, ако је већ некада тешко да се умножимо, а посебно сложимо, свакако није и не може бити тешко да се обожимо. Отац Предраг се осврнуо на важност црквено-народних зборова, истичући да су се у нашој прошлости на њима и краљеви крунисали.

Кум овогодишње славе цркве био је начелник општине Босанско Грахово, Душко Радун, који је са породицом спремио славски колач и кољиво.

Народни збор у Врбици

У Илинданске дане ливањског краја спада и народни сабор на Блугу Марију, 4. августа, који се одржава у Парохији врбичкој, код храма Силаска св. Духа на апостоле, којој припадају села: Челебић, Бојмунте, Радановци, Врбица, Богдаше и Бастаси. На терет несреће коју ова села носе од рата деведесетих житеље подсетила је светлост ватре и мирис паљевине, од пожара који су тих дана беснели по околним шумама. Ватра је осветлила сећања на дане када је нељудска рука палила и жарила српским селима, у жељи да све српско нестане у пламену. А није увек по људској вољи. Данас врбичка црква стоји обновљена, и у њој је, на Блугу Марију сабороване започето Светом Литургијом коју су служили отац Жељко Ђурица, бивши парох лијевањски, и отац Предраг Црепуља, парох лијевањски. Они који долазе врбичком храму били су ту да и ове године понесу благослов родног краја, а они који су били у родном крају а нису дошли свом храму доћи ће догодине или неке наредне године да помогну да се

покоси порта и очисти парохијски дом и храм који се ретко отварају, као што то сваке године чине: Милка Кисић, Мара Јовић и Сава (Савица) Јовић.... Покретано рукама верујућих, звоно са Врбичке цркве целог дана је јављало да смо још живи и да се надамо добру од Господа. (Парафразирани извештај Николе Петровића).

Слава ливањске цркве

Велики хришћански празник Успења Пресвете Богородице – Велика Госпојина – слава најстарије православне цркве на подручју Ливна, прослављен је свечано како и доликује храму који 158 година окупља своје вернике. Пред педесетак верника, Свету Литургију служио је отац Предраг Црепуља.

Кум славе у 2017. години био је Драго Радета из Ливна.

Слава храма у Губину

Овогодишња прослава Убруса, славе губинске цркве, већ је детаљно описана у овом Извештају.

Друга Удружења

У извршавању својих активности Удружење одржава контакте и консултације са другим удружењима сличног програмског карактера.

Завичајно удружење Ливњана и Граховљана из Бачког Јарка

Сваке године Удружење Ливњана и Граховљана одржава годишње дружење под називом “Чувајмо завичај од заборава”. Представници Удружења ОМЛ одазивају се позиву и присуствују овом дружењу. Представник Удружења Сава Шуња, и ове године је присуствовао дружењу, као и Годишњој скупштини овог Удружења.

УГ Јадовно 1941 Бања Лука

Установљена пракса двају удружења да се, присуством представника, исказе међусобно уважавање активности и скупова у организацији удружења, поштована је и ове године. На интернет страници нашег Удружења објављен је позив Удружења Јадовно за одлазак ходочасника на места страдања Срба на Велебиту, у комплексу некадашњег логора Јадовно, а наши представници учествовали су на овом поклоничком путовању.

Председник УГ Јадовно 1941, др Душан Басташић присуствује парастосу жртвама у организацији нашег Удружења, а чланови Удружења Јадовно активно су се укључили у организацију приказивања наше изложбе у Лондону.

Оба удружења преко својих интернет страница обавештавају јавност о одржавању битних манифестација у организацији удружења.

Удружење СНД Пребиловци

Слична, добра сарадња успостављена је и са удружењем СНД Пребиловци, уједначене програмске орјентације у делу неговања сећања на жртве.

Савез крајишких удружења

Иако Удружење ОМЛ није формални члан Савеза крајишких удружења, са овом асоцијацијом има развијене добре односе и сарадњу у појединим активностима од обостраног интереса.

Наступи у медијима

Током 2017. године предстваници Удружења имали су више наступа у медијима, током којих је представљен рад Удружења, као и прикази из прошлости ливањских Срба. У извештајној години приказано је, на РТС1 у емисији *Квадратура круга*, страдање Ливањских Срба у НДХ, о чему смо већ детаљно писали.

Саучешће поводом смрти Маре Козоморе (рођена Црногорац), 29. октобра 2017. године, која је као деветогодишња девојчица провела седам дана у јами Бикуши изнад села Челебић, а у коју су је бациле усташе, исказано је чланком Буда Симоновића о њеном страдању, објављеном у листу Вијести. Истим поводом, поред нашег Удружења, чланак о страдању Маре Црногорац, који је објављен у књизи Буда Симоновића *Огњена Марија ливањска*, пренео је и порал Јадовно1941, а преведен на грчки и објавиле су га грчке новине, уз ангажовање амбасадора БиХ у Атини, проф др Бранка Докића.

Медији су пренели и информације о одржавању јавних скупова и догађаја у организацији Удружења, при чему нарочито истичемо редакције: агенције Срна, радија Слово љубве и Бум-бум радија-емисије Помаже Бог народе мој, новина Српско коло и Новости.

Остало

Промоција и маркетинг

У циљу илустративног приказивања рада Удружења, као и баштине ливањских Срба, Удружење је, у складу са могућностима, припрема прикладан материјал.

Успеси наше деце из Ливна

У суботу 8. априла 2017. Taekwondo клуб Магоне Ливно наступио је у Зеници на "Федералном првенству 2017."

Као што су нас већ више пута обрадовали, и навикли да свакако очекујемо да се врате са медаљом, Петра Ждеро и Давид Ковачић освојили су сребро на овом такмичењу на коме је наступало 28 клубова и 425 учесника. Обзиром да се Стефан Ђурица одселио у Брчко и више не наступа за ливањски клуб, ускраћени смо за још једну медаљу.

Обавештавање чланства и јавности

Обавештавање чланства и јавности о програму и циљевима Удружења, његовом раду, конкретним пројектима и акцијама одвија се превасходно преко интернет странице www.omlivanjska.com која се редовно ажурира вестима и догађајима из Удружења и Парохије лијевањске.

Поред редовних информација везаних за рад Удружења и Парохију лијевањску, путем своје интернет странице Удружење пружа и одрђене информације о догађајима које организују друга удружења.

Facebook-у групу је за потребе Удружења ОМЛ отворила Оливера Радета.

Закључак

Сагледавањем Плана рада за 2017. годину, као и информација и података из овог Извештаја, лако је закључити да Удружење није извршило одређени број планираних задатака. Ово је разумљиво имајући у виду амбициозно постављене планове, али и расположиве ресурсе који су кључни ограничавајући фактор рада Удружења.

Пажљивим читањем Извештаја и извршених послова, може се, ипак, уочити да је Удружење и у 2017. години урадило неколико веома озбиљних послова, из мора области у којима нужно мора да делује на било који начин. То улива задовољство и уверење да ће се и у будућем периоду наћи довољно снаге и воље да се заврше започети послови и започну нови, исто тако важни за наш народ, веру и идентитет.

Изречени критички ставови о недовољном интересу за чланство и слабој вољи за активан рад на конкретним пословима, свакако стоје. Ипак, уверени смо да ће видљиви резултати рада бити снажан мотивациони фактор, неки унутрашњи будилник који ће у младима пробудити жељу да постану део успешног тима који ради посао важан за заједницу, а не за појединца, и чији крајњи резултат ће имати дуг одјек у будућности. За такав рад и за такав резултат није тешко одрећи се понеког сата слободног времена, није тешко ни “исцедити” додатно време из мора других обавеза у лудој јурњави за послом и преживљавањем, и несебично га дати на понос мале српске заједнице која је далеко (и киломертима и временом), а ипак брине о оставштини, жртви и гробу својих предака.

У Извештају смо на више места цитирали делове говора нашег владике, пароха, учених људи... којима су нам се обраћали током године. Речи тих беседа биле су упућене присутнима, а једнако и онима који нису могли да присуствују. Ако нису чули, ово је прилика да прочитају, да не остану ускраћени за речи које чувају веру и понос. Преко тих речи упознаће свог владика, пароха и вратиће се макар за тренутак свом огњишту.

И овога пута посебном пажњом поменемо људе помажу реализацију појединих пројеката Удружења иако немају никакву везу са нашим крајем. Они само препознају значај тих акција за целу српску заједницу и помажу и нама, као вероватно и другима, јер је душа тих људи пуна само кад помажу. На који год начин да су нам помогли заслужују поштовање и захвалност свих Срба Ливањског поља. Иако изостављамо именовање појединаца, свако од наших добротвора и пожртвованих чланова препознаће свој допринос за који се и овом приликом посебно захваљујемо.

**УПРАВНИ ОДБОР
УДРУЖЕЊА ОГЊЕНА МАРИЈА ЛИВАЊСКА**

**Гордана Достанић,
Председник Управног одбора, ср**

Прилог

Удружење ОМЛ 2017. у слици

УДРУЖЕЊЕ ОГЊЕНА МАРИЈА ЛИВАЊСКА

БАДЊЕ ВЕЧЕ И БОЖИЋ У ЛИВАЊСКОМ ПОЉУ



ЛИВНО



ЛАЗО И ДЕЦА



ГУБИН



ВРБИЦА



ЦРНИ ЛУГ

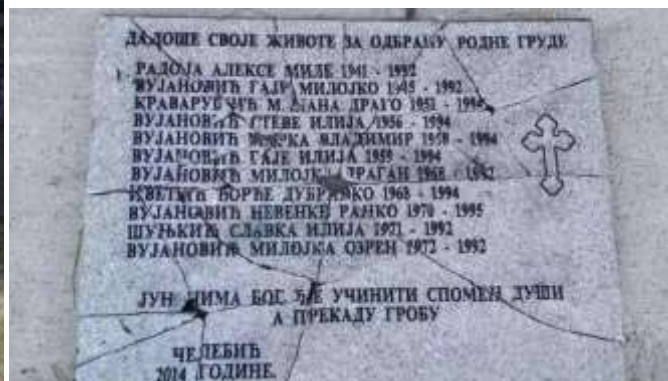
УДРУЖЕЊЕ ОГЊЕНА МАРИЈА ЛИВАЊСКА

ИСПРАЋАЈ ОЦЕ ЖЕЉКА – ДОЧЕК ОЦА ПРЕДРАГА





ВРЕДНИ ГУБЕРАНИ



РАЗБИЈЕНА ПЛОЧА НА БАРЈАКУ

ПАРАСТОСИ



ЧЕЛЕБИЋ



ЧАПРАЗЛИЈЕ-СПОМЕНИК



НОВИ САД



БЕОГРАД



КРАЈИШНИЦИ У БИЈЕЉИНИ



САСТАНАК У СУРЧИНУ

УБРУС У ГУБИНУ





ПОКРОВ У РУЈАНИМА

СПОМЕН-КАПЕЛА





ПРОМОЦИЈА: ЛИВАЊСКИ СРБИ-ПРОСВЕТНА И ДУХОВНА ЗАОСТАВШТИНА



ИЗЛОЖБЕ



